

מחשבה צבאית על המאזנים

בעקבות „לאיוון בפיתוח מחשבתנו הצבאית“ לאל"מ י. שדמי, „מערכות“ חוב' ק"א

הרהורים וערעורים

הדרגות. מקבל אנוכי ללא-סיג חלק זה של הדברים, אולם רוצה אני להקשות:— האם משום שהחלוקה האופקית אינה מתאימה למחבר היה צורך לקבוע חלוקה אנכית, למפקדים וקציני-מטה? האם כל התכונות שמנה המחבר לעיל, שאינן ניתנות לחלוקה לפי דרגות, ניתנות לחלוקה לפי תפקידים, ונמצא שמפקדים מחוננים בכל אלה, ואילו קציני-מטה חסרים אותם? מאימתי נקבעת השקפתו הצבאית של קצין לפי סוג התפקיד? ומה גורל השקפותיהם של קצינים עושים לסירוגין בתפקידי פיקוד ומטה? גדולה מזו — האם במציאות זה"ל היום ניתן בכלל להצביע באצבע ולומר: „פלוני — קצין-מטה הוא, ופלוני — מפקד הנו“ (פרט לציון עובדת מילוי התפקידים בפועל אותה-שעה)?

אולם בזאת לא-סגי. המחבר, בתהיותו אחר שורשי השוני בנקודת ההשקפה, מצייר את תכונותיהם של המפקד וקצין המטה ואת יחסי-הגומלין ביניהם, ומנסה להוכיח שתכונות אלה הן בכתיבת פועל-יוצא ממהותו של התפקיד והן מחויבות המציאות; ולעומת התיאור החיובי שתיאר את המפקד, אשר המחבר רואה אותו כ„איש הרעיונות וההכרקות, המתפרץ מגדר השגרה אל מרחב האלתור והתושיה, אל תחום הניתביה העוקפת והמהלך הנועז“ הרי מוצג קצין-המטה כמי שתפקידו „להעניג את מעוף המפקד אל קרקע המציאות, מיצג הבעיות והמגבלות, דברם של הזהירות והבטחון, הנוטה אל הדרך הסלולה ואל דפוסי השגרה הבדוקים“.

כאן מתעוררות מספר שאלות. מדוע צריך להציג את קצין המטה כאור זה? מדוע אי-אפשר, למשל, לתאר את קצין-המטה בצורה הבאה: „איש המעוף והדמיון, הצופה בעין סקוחה אל העתיד, המגלה מכשולים ופגעים ומסלקם כדי לסלול את הדרך להחלטת המפקד, איש הבטחון והיזומה היוצר סביב המפקד אורה נועזת ותקפנית, המקלה על הלז את קבלת הסיכון-המחושב, שבהחלטתו“. האם לא ראינו במהלך ההסטוריה הצבאית טיפוסי קציני-מטה שהיו ממתוללי התמורות במחשבה הצבאית? האם מנסייגונאו, במלחמת-השחרור ולאחריה, לא ראינו קציני-מטה המחוננים בכל התכונות שהמחבר שלל אותן מהם?

אין זאת אלא שעצם ההבחנה, הדרושה כנראה כליכך ל- מחבר, איננה במקומה. כי העוז, המעוף והדמיון אינם מתחלקים לפי חתר-תפקידים; תכונות אלה הן סגולות אישיות

בסיום מאמרו הראשון, אשר נתפרסם בגליון ק"א של „מערכות“, הביע אל"מ שדמי את בטחונו שלא מעטים יערערו אחר דבריו, אולם, מאידך-גיסא, הביע גם את אמונתו שרבים ירהרו בהם. דבר העשוי להביא לראשית המפנה במחשבה אשר אליו שואף המחבר. הייתי אחד מאלה שהרהרו רבות בכתוב, וככל שהרבתי להרהר הרביתי לערער. ובטרם אעמוד על כל אחד מערעורי, אנסה לתאר את התרשמותי הכללית מן המאמר.

דומני שהמחבר הפריז בתיאור הסכנה — ע"י שהתעלם מדעת מכלל התופעות החיוביות, תוך מתן משקל-יותר לצללים המלויים תופעות אלה. לצורך ביסוס השקפתו בנה המחבר תיאוריות על קצין-המטה ועבודת-המטה שאין להן כל אחיזה במציאות, והחסרות אפילו בסיס עיוני מספיק. זאת ועוד; רבות מהערכותיו של המחבר מבוססות על ידיעה בלתי מספקת של העובדות, עד כדי חוספת עובדות דמיוניות.

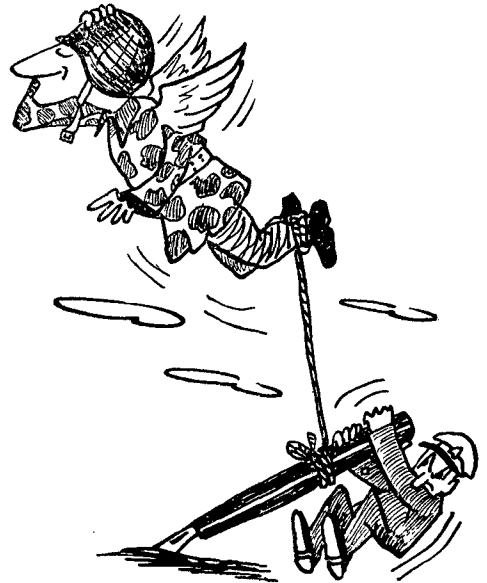
אין ברצוני לתהות על דיוקן של ההגדרות שהובאו ב- פתיחה; דברים אלה הוגדרו לא-פעם בהומרה-הלימוד של בתי-ספר ובפרסומים רשמיים של המטה-הכללי. לבוגרי קורס מג"דים זכורה ודאי הרצאתו של האלוף י. רבין, שדנה ב- „גורמי-היסוד במלחמה“, בעקרונות-המלחמה ובאופן השפעתם של אלה על תורת-המלחמה. המנסה להזכר בהרצאה זו יבחין על נקלה, שהמחבר הוסיף על גורמי-היסוד את הגורם „זמן“, ולעומת זאת התעלם לחלוטין ממקומם של „עקרונות המלחמה“ ומהשפעתם על תורת-הלחימה. אגב, חלוקה זו שנקט בה המחבר ודאי שאינה „הלכה למשה מסיני“. קיימות בנידון כך השקפות שונות בצבאות שונים ואצל אנשי-מחשבה שונים; דייני אם אוכיר את הגדרותיו של סא"ל ד"ר ישראל בר, בהרצאותיו על „התפתחות גופים לוחמים“, כביה"ס לפיקוד ולמטה, בה קבע את גורמי-היסוד בצורה שונה לחלוטין.

אעבור אפי"ן אל עיקרי ערעורי בפרק הון ב„מחשבה הצבאית“. לצורך הצגת הנושא מחלק המחבר את ציבור נושי-איי-המחשבה-הצבאית, והיינו את הקצונה, בשתי חלוקות: האחת — אופקית, והיינו לפי דרגות; והשניה — אנכית, והיינו לפי החתך של תפקידי מפקדים מכאן, וקציני-מטה מכאן. המחבר קובע שלצורך הבהרת עניינו אין החלוקה ה-אופקית מעניינת אותו, היות „ואת התכונות של כושר התי-בוננות, יכולת העמקה, חריפות הניתוח, הגיון בריא ואומץ להסיק מסקנות לא ניתן להקביל (ולהגביל) בהתאם לסולם

החיוניות למפקד ולקציני-המטה כאחד. ומהנסיון למדנו, שישנם מפקדים נועזים וישנם מפקדים שקולים ומהססים; ישנם קציני-מטה נועזים וישנם קציני-מטה שקולים ומהססים; אלא שאכן יש לראות נקודה חשובה, שהמחבר התעלם ממנה לחלוטין, והיא — שבשלב תכנון-התכניות אין עוד רוחו של קציני-המטה יכול לבוא לידי גילוי, כי קציני-המטה פועל בצנעה מאחורי הפרגוד, כי רעיונותיו והברקאותיו של קציני-המטה הופכים להחלטתו של המפקד. ולסיכום סוגיה זו הייתי אומר: לא התפקיד הוא הקובע את השקפת-הצבאית של הקצין. ההשקפה הצבאית הנה התגבשות של השפעות-מצטברות הפועלות על הקצין במשך שירותו הצבאי, אשר העיקריות שבהן הן: השפעות שירות-צבאי בצבאות שונים, או אף במסגרות-צבאיות שונות, כגון פלמ"ח, חי"ש, פרטיזנים וכו'; השפעות ישירות ועקיפות של לימודים בקורסים, קריאה עצמית; וכל אלה — על בסיס תכונות אופיו של הקצין ואורח-מחשבתו כאדם, כמרט.

ומכאן לגורמים שמנה המחבר כמשפיעים על עיצוב נקודת-ההשקפה הצבאית.

לא אתיחס אל גורמים אלה כולם, אתיחס רק לאלה הנוגעים במישרין או בעקיפין לביה"ס לפיקוד-ולמטה. "גילוי" הצעיר של ביה"ס אינו מאפשר עדיין להעריך את היקף השפעתו וכיוונה, דבר שהרתיע רבים מהנסיגות להתיחס אל נושא זה מעל במות פומביות. מבחינה זו מאמרו של אלי"מ י. שדמי הוא יחיד וראשון; וחשיבותו בשביל ביה"ס הנה רבה, בגלל האפשרות שישנה למחברו לראות את הדברים מזווית-ראיה

„להעגין את מחשבת המפקד“...

השונה מזו של מדריכי ביה"ס וחניכיו. אביע כאן את דעתי לגבי העיניים כסדרם, כפי שהועלו ע"י המחבר.

אין בדעתי ללמד זכות על אלה „היורקים לבאר ממנה שתו בעכר“, אולם אינני גורם, מאידך-גיסא, שאיבה בכל-מחזיר אף מבארות שנולדלו ונדלחו, כאשר בצדן בארות שופעות מים רבים וצלולים, העולים בכמותם ובאיכותם על אלה שב-באר הישנה. כי לבעיה זו שני פנים. היריקה לבאר הישנה אין בה משום סכנה, פרט לכך שהיא פוגעת בחוש האסתטי. ואילו סכנה מרובה טמונה בנטיה להדבק לקיים, להתרפק על מחשבות שבעבר, שאברו את ערכן עם התקדמות העתים; כי ראינו אצל קצינים — וקצינים גבוהים דואק — שלא ניתנה להם האפשרות ללמוד ולרכוש ידיעות, את הנטיה להתפאר בבורותם, להתיחס בזלזול ובביטול לכל תורה חדשה, תוך הסתמכות על האמרה המפורסמת, „ניצחנו במלחמת-השחרור מבלי שידענו כל זאת, ואולי תודות לכך שלא ידענו, וסמוך עלינו שנעשה זאת גם שנית, בעתיד“. אינני בא לנחש, מה היו תוצאות מלחמת-השחרור אילו ידענו אז את כל הידוע לנו היום, אולם כאן המקום לשאול שאלה אחרת: — האם באמת התורה הנלמדת בפו"מ הנה בבחינת חדש הבא להוציא את הישן? האם אין זה נכון יותר לומר, שכל הנלמד בפו"מ בא להוסיף על הישן? האין ביה"ס מקיף נושאים ושטחים שלא נלמדו כלל בעבר במסגרת בתי-הספר בצה"ל?

כמי שעשה את מרבית שנות שירותו הצבאי בשירות-ההדרכה — למן קורסי המ"כים והמ"מים של ההגנה, דרך קורס המג"דים ועד לביה"ס לפו"מ — יכול אני לבחון סוגיה זו ללא משוא-פנים.

הבה ונבחן, אם-כן, מהו החדש והנוסף שהמחבר כה סולד מפניהם? האם נשתנו במאומה עיקרי-המחשבה שבהפעלת ה-גדוד בקרב, כפי שנלמד בעבר בקורס מג"דים? האם נשתנה אורח-המחשבה בכל הנוגע להערכת-מצב, ולסוגיות תיאורטיות אחרות? האם שינה ביה"ס לפו"מ את הקיום היסודיים של דוקטרינת-הלחימה של צה"ל, כפי שנתגבשה במשך השנים, בכל הנוגע לעדיפות הלוחם, לשימוש בלילה, לניצול תכונות היזמה וההפתעה, ועוד? לא ולא. חידושו של ביה"ס לפו"מ נובעים מהתהליך הנורמלי של התפתחות הצבא ורכי ההדרכה המשתמעים ממנו — כמו פיתוח תורת-הלחימה ופיתוח סכ-ניקת-ההפעלה של העוצבה הרגלית והמשוריינת, פיתוח הנושא של עבודת-המטה, ואף פיתוח נושאים חיליים, שהיו ידועים למחצה לאנשי החילות עצמם, ובלתי-ידועים לחלוטין לקצינים שמחוץ לחיל. האם בכל אלה יש מקום להתלבטות בין חדש לישן?

ועתה — אף הגורם השני שמנה המחבר, והוא „עמדת-הבכורה שיש לביה"ס לפו"מ“.

המחבר רואה בבי"ס זה בית-ספר לקציני-מטה, אשר עיקר

עיסוקו במיתוח טכניקת המטה, ונהלים, לוחות-מטה וכו', ואין הוא עוסק בהכשרת המפקדים; ולא זו בלבד, אלא שהוא מדר ביק ב"רוח-המטה" את אותם המפקדים הלומדים בו (בהערות) אגב ברצונו לתקן את המחבר: "אקדמיה צבאית" אינה הכינוי ההולם לבתי-הספר הגבוהים, מסוגו ורמתו של פו"מ; האקדמיה דמה-הצבאית מסוגה של "וסט-פוינט", "סן-סיר" ואחרות הנן בתי-ספר המכשירים במשך תקופה ארוכה את הנער הצעיר (לקצינות *), תפיסה זו של המחבר מובלטת ביותר בהצעותיו לפתרון, כאשר הוא מציע להקים בתי-ספר מקביל לפו"מ, להכשרת מפקדים, או להפוך את פו"מ למוסד כזה. דומני שהערכה זו אינה קולעת לאמת והיא נובעת מידעה בלתי מספקת של הנלמד בפו"מ, ומהערכה בלתי-נכונה של ביה"ס ומקימו במערכת ההדרכה.

מן הראוי שנבחן אסכחן מהו מקומו של בתי-ספר זה במערכת ההדרכה.

אמת היא, שאין יעודו הבלעדי של ביה"ס להכשיר מפקדים, כדוגמת יעוד קורס מג"דים בשעתו או קורס מ"פים כיום. אולם אם נעיין לרגע במטרת בית-הספר כפי שהוגדרה רשמית, נמצא ש"מטרת ביה"ס היא להכשיר קצינים בדרגות רבי-סרן וסגן-אלוף לתפקידי מטה בדרגתם ולהקנות להם יסודות שיכשירו אותם לתפקידי פיקוד בדרגות גבוהות יותר בעתיד". אליבא דכולם, אין בית-הספר לפו"מ צריך להכשיר רבי-סרנים וסגני-אלופים לתפקידי-פיקוד בדרגותיהם, כי משמעות דבר זה היא להכשירם לפיקוד על פלוגה וגדוד, דבר הנדרש מהם לפני בואם לפו"מ. אם כן, איזה מפקדים נדרש הא להכשיר? האם נטיל על פו"מ את הכשרתם במישורן של מפקדי העוצבות? דומני שהתשובה היא ברורה; ולא רק שאין צה"ל צריך לעשות זאת, אלא שלא מצאתי בצבאות אחרים, שמערכת-ההדרכה תכלול קורסים-גבוהים, במקביל לפו"מ ומעליו, להכשרתם של מפקדי עוצבות בלבד (*). כי חינוכו והכשרתו המכוונים של המפקד הגבוה הסתיימו עם עברו את קורס מפקדי-הגדודים; מכאן והלאה עוסקים בתי-הספר הגבוהים בהקניית ידיעות ופיתוח כושרי-חשבה, שכוחם יפה למפקדים וקציני-מטה כי אחר, ורק תכונותיו האישיות של הקצין ונטיונו הם המיעדים אותו לפיקוד על עוצבה והסיהם המבטאים את השוני שבין מפקד הדיביזיה, למשל, למפקד עוצבה גבוהה-יותר.

בעת כתיבת הדברים מונחת לפני חברת מאי של

בענין זה צדקי, כמובן, השנים: המחבר ומבקרו. לעומת השימוש במלה "אקדמיה" היקוט באמריקה, והשימוש הדומה (אמכי) למוסד שתקופת הלימוד בו קצרה הרבה-יותר) ב"בריסניה" — הרי בצבאות יבשת-אירופה (וביניהם — מטפזי הכשרת קציני-המטה הגבוהה) נפוץ היה הכינוי "אקדמיה" לבי"ס הגבוהים של המטה. דרך אגב, אין ביה"ס הצרפתי הידוע בשמו המסורתי "סן-סיר", מכונה "אקדמיה" דוקא. מכל מקום, לא במונחים אלה עיקר הויכוח שלפנינו. — המער.

(*) אף "ביה"ס למלחמה" (École de Guerre) של צבא צרפת נועד להכשרת מפקדים וקציני מטה כאחד.

"Military Review" (ארה"ב) המוקדשת ל-75 שנות ביה"ס לפיקוד ומטה ב"מצודת ליונורטר". בחוברת זו מצויות סקירות על בתי-ספר זה ובתי-ספר דומים בארצות המערב. סקירות אלה מכילות דיאגרמות המתארות את מערכת בתי-הספר ודרך התקדמותו של הקצין, ואמנם בכל הצבאות מצאנו בתי-ספר גבוהים יותר מביה"ס לפיקוד-ומטה — אולם בתי-ספר אלה לא נועדו להכשרת מפקדים ועוצבות שביה"ס לפו"מ מכשיר בשבילם קציני-מטה. בתי-ספר אלה מיועדים לקצינים גבוהים יותר; ועיקר השוני בתכניהם הוא בכך שהם עוסקים בהפעלת גופים הגבוהים יותר מעוצבות-השדה האופרטיביות (כגון החטיבה והדיביזיה), דבר המביא בהכרח להכללתם של נושאים אסטרטגיים, מדיניים ונושאי שיתוף-פעולה בין-זרועיים.

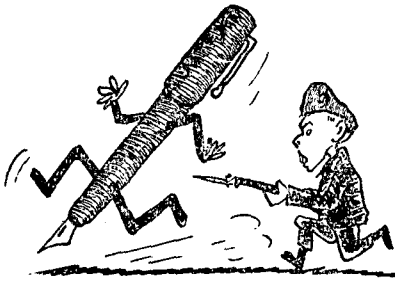
אינני גורס שיש לראות לאורך-ימים את פו"מ כמוסד ההדרכה הגבוה ביותר בצה"ל; כי בפני צה"ל ניצבת היום בעית ההכשרה של המפקדים בדרגות הגבוהות מאלה של מועמדי ביה"ס לפו"מ, וכן תצופף בעתיד בעית המשך הכשרתם של בוגרי פו"מ; אפשרויות ההשתלמות בחו"ל תהינה מצומצמות בהכרח — ועל צה"ל יהיה להקים מסגרת להכשרתם של אלה ואלה, אם מחוץ לפו"מ ואם בתחומיו. אולם ברי לי מעל לכל ספק שכל מוסד הגבוה יותר מפו"מ לא יוכל להיות "בית-ספר למפקדים", ושעליו יהיה לכלול בתכניו פרקים נרחבים של עבודת-מטה ונושאים אחרים במתכונת הנלמדת בפו"מ.

כל עוד לא הוקם בית-ספר גבוה יותר, חייב פו"מ להכשיר את מפקדי העוצבות שבעתיד. דבר זה הרי מוגדר במטרתו —

מתרפק על זכרונות העבר...

הכשרה הניתנת בבית-הספר מספיקה לכל החניכים כדי ליטול על עצמם סיקוד על עוצבה; כי יש לזכור שבית-הספר נועד לכלל חילות צה"ל, ורבים מהחניכים חסרים כל נסיון קודם בתפקידי סיקוד או בתפקידי-מטה מבצעיים. אולם בטוחני, שאותם חניכים שמאחריהם נסיון פיקודי ונסיון-מטה בנושאים

מקצועיים, מקבלים את כל היסודות המכשירים אותם לפיקוד על עוצבה כעתיד.

אעבור מכאן לגורם השלישי שמנה המחבר, אשר קשור בעקיפין עם ביה"ס לפו"מ והוא: ההדגשה, השינון והתדירות בפרטים טכניים. לא טרחתי לציין במאות ואלפי הדפים של סיכומי תרגילים ותמרונים, אולם נוכחתי לא פעם בסיכומי תרגילים, ודומני שהמחבר הפריז כאן בתיאור הדברים. יתכן שנקודת השוני בהשקפותינו נובעת מהגדרה בלתי-אחידה של נושאים, וסיווגם לפי נושאים טכניים מזה, ונושאים טקטיים-מחשבתיים, מזה; כי איש טרם קבע את הגבול הברור בין אלה. אני כשלעצמי מוכן לצמצם עד למינימום את רשימת הנושאים ה"טכניים", ומוכן אני — עם כל איה-פופולריות שהדבר עלול לגרום לי — לומר, כי נוהל-קרב בלתי נכון, הגורם לבזבוז זמן ע"י המפקד, דבר שאינו מאפשר למפקדי-משנה סיור מוקדם לפני הקרב, או הגורר בעקבותיו דחית "שעת היש" של התקפת-לילה עד לאויר-היום, איננו בבחינת ענין טכני. כי מה יועילו הברקות ורעיונות גאוניים אם חסרות, בצדם, הידיעה והיכולת לממשם, ולהוציאם מן-הכוח אל-הפועל?

ברצוני להגיב במספר מלים על הסתערות המחבר אל שגרת עבודת-המטה, כגון נוהל-קרב ועוד. דומני שכאן לפנינו תת-פרצות לדלת פתוחה. בית-הספר חוזר-ומשנן לחניכיו השכם והערב, כי מטרת המסגרות והנוהלים לסייע למפקד בשליטה בגייסות — ולא להגבילו; כי ידועת המתכונת באה כדי לאפשר את שבירתה במצבים מסוימים. האין הארגון הנכון של אמצעי-השליטה הוא דוקא המקנה למפקד את האפשרויות לנקיטת הצעד הנועז, את גמישות התמרון, את היכולת לרכו אש במהירות ועוד?

המחבר קובל על אופן ניהולם של תרגילים ותמרונים, ותפקידיהם של הבקרים והשופטים בהם. מקבל אני את דברי המחבר, שגם בתרגילים ותמרונים יש לשאוף ולעודד את

ואין לנו אלא לבהון האם אמנם עושה זאת בית-הספר? האם באמת עיקר עיסוקו של פו"מ הוא באותם נושאים שציין המחבר?

מסיבות מובנות אין ביכולתי לפרט את פרטי תכנית ה-לימודים ולהוכיח את המחבר על טעותו. אסתפק רק בהארה כוללת של מספר עובדות-יסוד.

בתכנית-הלימודים של בית-הספר חמישה מרקרי-יסוד; ואלה הם:

- א. מבנה צה"ל — העוסק בהכרת החילות השונים ותפ"עולם (כולל חיל-הים וחיל-האוויר).
- ב. עבודת-מטה — הכולל עבודת-מטה בשטחי אג"מ, שלי-שות, אפסנאות ומודיעין.
- ג. תורת המלחמה — הכולל את הצד העיוני של תורת המלחמה ואת תרגילי המלחמה.*
- ד. השכלה צבאית — הכולל הסטוריה צבאית, גיאוגרפיה צבאית, אמצעי-לחימה סטנדרטיים והידושים, הכרת צבאות זרים, ועוד.
- ה. השכלה כללית — הכולל הבעה שבכתב ובעל-פה, חברה וכלכלה במורח התיכון, בעיות מדינת ישראל, ועוד.

הבה נראה עתה את משך-הזמן המוקדש לכל אחד מה-פרקים הנ"ל:

מבנה צה"ל	—	15%	מכלל שעות הלימודים.
עבודת-מטה	—	23%	" " "
תורת-המלחמה	—	40%	" " "
השכלה צבאית	—	11%	" " "
השכלה כללית	—	7%	" " "

יתר 4% מוקדשים לפעולות ספורט ונושאים אחרים, שלא נכללו בפרקים הנ"ל.

אם לסכם את לקח המספרים הנ"ל — אם נוריד את 18 האחוז של נושאי ההשכלה הצבאית והכללית, המיוניים למפקד ולקציני-המטה כאחד, ואם נקח בחשבון שמתוך 23% של "עבודת-מטה" כמעט החצי מוקדש לפרק ההדרכה, הכולל הכנת תיקי-תרגילים לתרגילי מפקדות, תטליגים, הצגות ועוד — הרי רואים אנו שהזמן המוקדש לעבודת-המטה תופש רק חלק קטן מכלל תכנית הלימודים. אולם לא זו בלבד, אלא שבכל תרגילי-המלחמה של בית-הספר, ללא יוצא מהכלל, מתורגל כל חניך בתפקיד המפקד, והוא נדרש לבצע הערכת מצב, כדי להציע פתרון טקטי לבעיה המוצגת, בטרם יתורגל בחלקים האחרים של התרגיל — הכוללים לרוב את עבודת המודיעין, הארטילריה, התחזוקה וההגנסה. ברי לי שאין ה-

* תרגילים הכוללים בעיות תפעולה של עוצבה בצורות הקרב המסוימות על כל נושאיהן, להבדיל מתרגילי מטה ה-עוסקים בנושא מטה מסוים, כגון תרגילי מטה מודיעין, או אפסנאות.

וארגונו של תרגיל, דבר שתרם לא במעט להתקדמות הרבה שחלה בצה"ל בשטח זה.

*

בחקופה הקצרה של קיום בית-הספר לפז"מ זכו בית-הספר ומפקדו הראשון לשבחים רבים מפי אישים ומוסדות בארץ ובחו"ל. אף על פי כן, אין ביה"ס "נח על זרי-הרפנה". בית-הספר מקבל ברצון כל ביקורת העשויה לתרום לקידומו והכונתו; אלא שמבחינה זו אין אני רואה את מאמרו של י. שדמי כמטייע במשהו. דומני שהאזעקה וההתראה של המחבר הגן בבחינת "מהומה על לא-מאומה". המחבר, שהיה "אורח לרגע" בביה"ס, נתכון להיות "אורח לרגע הרואה כל פגע", אלא שכנראה כוחו של פתגם זה יפה רק לגבי נושאים שניתן לראותם במבט שטחי וקצר. בית-הספר מקנה לחניכיו נכסים שונים, אשר לא כולם נושאים פירות כבר לאחר תקופה קצרה. מטבע-הדברים הוא, שעקב ידיעה בלתי-מספקת של תכנית בית-הספר ועבודתו נתפס המחבר לראות אותם הפירות המבי-שילים בהקדם, את הדברים הקלים הצפים על פני השטח — כגון שגרת-המטה, כתיבה-צבאית ועוד — וראה בהם את חזות-הכל של ביה"ס. עין המחבר לא הצליחה, בביקוריו הקצרים, להבחין בתהליכי השינויים העמוקים שביה"ס מחולל בחניכיו, כמו הרחבת אופקי-המחשבה, חינוך לסדר בעבודה ובמחשבה, כושר-עבודה, ועוד. בשטח עבודת-המטה אינני רואה את ההישג העיקרי בפיתוח השגרה (אשר כשלעצמה חשובה הנה) אלא בכך שביה"ס הצליח להרוס אחת-למיד (עכ"פ, כך אני מקוה) את המסורת-המקודשת של "קציין אפסנאות מלידה" ו"קציין-שלישות מלידה", העושים את דרך-התקדמותם מפקיד גדודי ועד אל קציין-שלישות פיקודי. עדים חניכי בית-הספר, ומפקדיהם במפקדות השונות, שביה"ס הצליח לבנות את טיפוס קציין-המטה ה"אוניברסלי", המסוגל ל-מלא כל תפקיד במטה-המתאם, מבלי שתהיה לו מאחוריו "מסורת-אפסנאית" או "מסורת-שלישותית". אשר לתרומת בית-הספר בשטח הכשרת מפקדים — טרם ניתן להסיק מס-קנות, ובטוחני שכרבות-הימים, יתגלו פירותיו של ביה"ס גם בשטח זה.

סגן-אלוף ז. בורובסקי

המפקדים המהלכים שאינם בגדר המוסכם; כדבריו: "לחזור ולהקים פלוגה וגדוד למאמץ נוסף ומכריע, להציעים עוד מסע מייגע שמעבר לתחום השגרה המקובלת". אלא במה דברים אמורים? — בתרגילים ותמונים עט גייסות". אינני

"בהבל פיהם בלבד מזיזים חטיבות וגדודים..."

רואה אפשרות ישום למגמה זו בתרגילי-מפקדות שונים, שעה שגייסות אינם מופעלים. שם נקל לעשות חוכא ואטלולא מהתרגיל כולו; כאשר בהבלי-פיהם בלבד מזיזים מפקדים חטיבות וגדודים, מבלי שנעשו כל ההכנות כדי לאפשר את התזוזה. וכאן, במקום שאין הגייסות מצויים, קיים אמנם בקר זה שמתפקידו להעריך, בתנאים הנתונים המסוימים, את אפי-שרות-הביצוע הריאלית של אותם מהלכים, ולהגיב עליהם. בדברי בנושא זה, יש ברצוני להעיר הערת-תיקון עובדתית לדברי המחבר. ברוב התלהבותו, מדבר אל"מ שדמי על מש-לחות של "שוטרי-נוהל וכוהני-שגרה", מבין החניכים הסדירים של פו"מ, הנשלחים לתפקידי שופטים ובקרים בתרגילים ובתמונים. אלא שכאן חורג הוא מתחומי האמת העובדתית, מאחר שבשום מקרה לא נשלחו חניכי פו"מ לתפקידי שיפוט; ורק במקרה אחד — של השתלמות קציני-מילואים, שנערכה כמסגרת בית-הספר ומתקניו — נדרשו החניכים, על חשבון חופשם, לשמש בתפקידי בקרים, כדי שאפשר יהיה להעסיק את כל חניכי השתלמות-המילואים בתפקידים במפקדות ה-מתורגלות. חלקו של ביה"ס לפו"מ בתרגילים ובתמונים מתבטא בכך שמפעם-לפעם נדרש בית-הספר לסייע בהכנות